

УДК: 343.9

Владислав Андрійович ГОЛІКОВ,

*здобувач вищої освіти 1 курсу магістратури
заочної форми навчання факультету №6
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6498-6823>*

ПОНЯТТЯ ЛАТЕНТНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ЇЇ ХАРАКТЕРИСТИКА

Під латентною злочинністю в кримінології та сприймається як сукупність злочинних діянь (наразі кримінальних правопорушень), що були вчинені насправді, однак не були відображені у державній статистичній звітності щодо злочинності, не розслідувалися взагалі і відповідно не були внесені до відомостей Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Це найбільш правильне та конкретне визначення латентної злочинності, яке побудоване на основі ознаки, яка притаманна всім латентним злочинам [1, с.61].

Залежно від причин, через які вчинені злочини латентними, то їх може бути не одна, і не дві. Певна частина фактично вчинених злочинів вчиняється за таких обставин та скривається таким чином, що інформація про них залишається відомою лише злочинцю.

З приводу значної частини діянь, які мають ознаки злочинів невисокого ступеня суспільної небезпечності, потерпілі через різні причини (наприклад, через повну недовіру діяльності співробітників Національної поліції, або через низький рівень довіри щодо компетенції Національної поліції, спрямовану на розкриття злочинів, через певний страх потерпілої особи, через небажання витратити час на можливу безрезультативність тощо). Саме через ці та багато інших причин, особи які визнаються потерпілими від того чи іншого злочину, не пишуть та не подають відповідні заяви до правоохоронних органів. Саме до такої групи осіб можуть входити ті, які взагалі не зверталися до правоохоронних органів; ті, хто якщо і писали заяви про вчинення злочину, але після особливих моментів, наприклад, через домовленості, через приватне спілкування зі співробітниками Національної поліції, вирішили забрати такі заяву й відмовитися від відкриття кримінальної справи та внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань [1, с.61].

Існування природно латентної злочинності обумовлено об'єктивними ознаками. Так, про певну частину злочинної діяльності, інформація про таку діяльність взагалі не потрапляє до правоохоронних органів, а якщо навіть і потрапляє, то ця інформація не реєструється через ті чи інші причини.

Якщо проаналізувати вищевикладене, то можна сказати, що існують не тільки природні, а й штучні латентні злочини, сукупність яких утворюється у два способи. У ряді випадків працівники органів поліції з різних мотивів незаконно відмовляють громадянину у прийнятті заяви про злочин. Особа може оскаржити це рішення у вищому керівництві органу Національної поліції чи в органі прокуратури, а може навпаки, не здійснювати відповідних заходів щодо подання такої заяви, але останньому випадку частина реально вчинених злочинів,

про які йдеться в таких заявах, залишиться без належного реагування.

Після прийняття правоохоронними органами заяв та повідомлень про діяння з ознаками злочинів вони реєструються у Єдиному реєстрі досудових розслідувань і по них згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України проводиться кримінальне провадження. Щороку значна частина таких проваджень (у 2017 р. – 50,1 %, у 2018 р. – 46,8 %) закриваються, в основному за відсутності складу злочину [1, с.62]. На думку вчених, науковців, теоретиків і практиків, частина таких рішень є необґрунтованими і незаконними, оскільки є або результатом помилкової юридичної оцінки діяння або свідомим приховуванням злочинів від обліку. Наслідком таких помилок або приховувань є те, що такі діяння не розслідуються та стають латентними [1, с. 62].

Для встановлення рівня латентної злочинності використовують загальні та спеціальні методи. Загальними методами є: виявлення громадської думки про стан латентної злочинності; експертна оцінка спеціалістів; вивчення документів правоохоронних органів і т. п. Спеціальними методами є: аналіз динамічних рядів злочинів; дослідження періоду від їх вчинення злочину до його розкриття і запровадження санкцій; екстраполяцію; системно-структурний аналіз тощо [1, с.62].

Рівень латентної злочинності в Україні на даний момент є середнім. Обґрунтовується це тим, що значна частина громадян не повідомляє та не подає заяви в органи Національної поліції про вчинені щодо них злочини. Тому офіційна статистика злочинності не в повній мірі відображає її дійсний стан [2, с.91].

Існування значної за обсягом латентної злочинності негативно впливає на кримінальну ситуацію в Україні, оскільки:

- безкарне вчинення значної кількості злочинів руйнує довіру громадян у законність, чесність та компетентність з боку органів Національної поліції;
- у частини населення виникає відчуття безкарності, що спонукає її до вчинення будь-яких злочинів;
- збитки, які завдані внаслідок вчинення латентних злочинів, не фіксуються і не відшкодовуються [2, с.91].

Отже, підсумовуючи усе вищевикладене, слід сказати – що латентна злочинність – це негативний показник, який говорить про те, що необхідно розкривати злочини та запобігати ним для того, щоб:

- володіти повною інформацією про стан злочинності в країні;
- визначити реальну структуру злочинності;
- встановити розмір збитків, заподіяних державі і громадянам;
- виявляти чинники, які обумовлюють злочинність і визначати шляхи їх усунення.

Список бібліографічних посилань:

1. Кримінологія : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.
2. Кримінологія : навчальний посібник-практикум (для здобувачів вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (081 «Право», 262 «Правоохоронна діяльність») / Кол. авторів. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 332 с.